

Şiddet Eğitimi ve Merhamet Duygusu

Meryem Fırat¹

Burcu Demir Gökmen²

Mine Cengiz³

Özet

Bu araştırma şiddete yönelik verilen ayrıntılı eğitimin merhamet duygusu üzerine etkisini değerlendirmek amacıyla randomize kontrollü araştırma olarak yapıldı. Araştırma Eylül–Aralık 2023 tarihleri arasında Türkiye’nin doğusunda bir ilde sağlık bilimleri fakültesinde eğitim alan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 67 hemşirelik öğrencisi ile yapılmıştır. Verilerin toplanmasında “Kişisel Bilgi Formu” ve “Merhamet Ölçeği” kullanıldı. Araştırmanın yapılabilmesi için ilgili kurumdan etik kurul, kurum ve ölçek kullanım izni alındı. Deney grubunda yer alan öğrencilere rutin eğitimleri haricinde, haftada iki saat süre ile toplam 10 hafta şiddete yönelik eğitim verildi. Kontrol grubunda ise rutin hemşirelik eğitimleri devam etti. Şiddet eğitimi başlamadan önce ve sonra toplanan veriler SPSS programı ile değerlendirilmiştir. Yüzdelik, ortalama, Ki Kare testi ve ANCOVA uygulanmıştır. Araştırma kapsamına alınan deney ve kontrol grubunda bulunan 67 kişinin %85,1’ini kadınlar oluşturmaktadır. %77,6’sı çekirdek ailede yaşamakta, %76,1’inin annesi, %50,7’sinin babası ilk ve ortaöğretim mezunu ve son olarak %83,6’sının gelirinin giderine denk olduğu bulunmuştur. Deney ve kontrol grubunun birbirine denk olduğu belirlenmiş ve son olarak yapılan ANCOVA analizi ile şiddete yönelik eğitimin, merhamet duygusu üzerinde etkili olmadığı bulunmuştur. Şiddet eğitimlerinin etkilemediği merhamet duygusunun geliştirilmesi için farklı girişimler denenmelidir.

- 1 Doç. Dr. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Erzincan Türkiye. meryem.firat@erzincan.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-4193-2299>
- 2 Doç. Dr. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ağrı, Türkiye. burcudmr04@gmail.com <https://orcid.org/0000-0003-2058-8924>
- 3 Öğr. Gör. Dr. Atatürk Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Erzurum Türkiye. mine.cengiz@atauni.edu.tr <https://orcid.org/0000-0002-2066-3464>

Giriş

Orantısız güç kullanımının olduğu, her iki tarafa da zarar veren şiddet temelde mağdurun bedensel veya ruhsal açıdan zarar gördüğü, güç ve baskı uygulanması olarak tanımlanabilir. Dünya sağlık örgütünün tanımı incelendiğinde ise “kendisine, başkasına, bir gruba veya topluma karşı kasti olarak fiziksel baskı veya güç kullanmak, tehdit etmek veya fiiliyata geçirmek, yaralama, ölüm, psikolojik zarar, gelişim bozukluğu veya mahrum bırakmaya neden olmak veya bu durumların gerçekleşme ihtimalini artırmaktır.” tanımı ile karşılaşılmaktadır (Sur, 2021). Şiddet her ne kadar istenmese de geçmişten günümüze hayatımızda hep var olmuş durumdadır. Üzücü olan kısımlarından biri ise şiddetin sağlık sistemi içerisinde artık görmezden gelinemeyecek boyuta gelmesidir. Sağlık çalışanları arasında en büyük orana sahip olan hemşirelerde bu şiddet olaylarından payına düzeni almaktadır. Şiddetin önlenmesi için çeşitli çalışmalar yapılmaktadır ve bunlardan biride farkındalık oluşturabilmek için çeşitli şiddet eğitimlerinin verilmesi yer almaktadır (Sargın, 2020; Bacioğlu, 2014). Eğitimler içeriğinde şiddet tanımı, türleri gibi kavramsal bilgilerin yanı sıra nasıl önenebileceği, şiddet durumunda nerelere başvurulacağına dair bilgilerde bulunmaktadır. Birçok bölümde olduğu gibi hemşirelik bölümü eğitim programı içerisinde de yer alabilen derslerden biridir aslında. Hem meslek eğitimi kapsamında hem bu farkındalık eğitimleri nedeni ile şiddete yönelik birçok eğitim programına katılan kişilerde nasıl bir farkındalık oluştuğuna dair soru işareti oluşturmuştur. Çünkü sadece çalışma yaşamı alanında değil sosyal medyada gelişigüzel yapılan kötü yorumlar, gerçek hayatta bazı insanların kendilerine benzemeyen, kendilerinden farklı olan insanlara yaptıkları zorbalıkların altında merhamet ve empati yoksunluğunun olduğunu düşündürmektedir (Serin ve ark. 2015; Davran ve ark. 2022).

Günümüzde pozitif psikolojinin ivme kazanması ile birçok kavram eskiye oranla daha fazla dikkat çekmiş ve çalışmaya başlanmıştır. Merhamet kavramı da bu kavramlardan sadece biridir. Empati kavramını çok daha fazla konuşulup çalışılırken merhamet kavramına daha uzak durulmuştur. Önceden empati içeriğinde olduğu, ölçümünün zor olduğu gerekçesi ile göz ardı edilmiştir.

Merhamet empatiden, acımdan farklı olarak değerlendirilmektedir, çünkü empati karşı tarafı anlamayı içermekte, acıma kavramı ise üstünlük duygusunu içermektedir. Daha ayrıntılı bakacak olursak merhamet; başkasının acısının kaynağını anlama ve bu acıyı giderme isteği ile bilişsel ve davranışsal süreci içerisinde barındırır (Akdeniz ve Deniz,2016). Empati ise başkalarının acılarını anlamaya yöneliktir ancak bu acıları gidermeye yönelik

bir eylem içermemektedir (Boellinghaus, Jones ve Hutton, 2013). Doğru geleneklerinde merhamet; zihnimizi korku, kızgınlık, kıskançlık ve intikam gibi yıkıcı duygulardan arındırmanın temel yolu olarak değerlendirilmektedir (Goleman, 2003). Merhamet çok yönlü bir kavramdır. Sevgi, saygı, hoşgörü, güven, sabır, sorumluluk, ve duyarlılık gibi birçok değer merhametin parçalarını oluşturmaktadır. Hasta bakımında kilit rol oynayan hemşirelerde de merhametin gelişmiş olması, hastaya bu şekilde yaklaşması istenmektedir.

Bu bağlamda, şiddet eğitiminin merhamet düzeyine olan etkisi iki yönlü değerlendirilebilir: Birincisi, şiddeti teşvik eden eğitim yaklaşımlarının merhamet üzerinde baskın bir etki yaratıp yaratmadığı; ikincisi ise merhamet odaklı müdahalelerin saldırganlığı ve şiddeti azaltıcı etkilerinin varlığıdır. Literatürde daha fazla yer alan ikinci yaklaşım; merhamet geliştirici eğitimlerin, bireylerin saldırgan tutum ve davranışlarını zayıflattığını ve merhamet ile şiddet arasında ters yönlü bir ilişki olduğunu göstermektedir (Demirtaş 2024). Bu nedenle şiddet temelli eğitimin merhamet üzerinde nasıl bir etki yarattığını ve bu etkileşimin olası mekanizmalarını sorgulamayı amaçlamaktadır. Ayrıca alan yazında sıkça gözlenen merhamet-saldırganlık ilişkisinin dinamiklerini sorgulayarak, eğitim tasarımıyla yönelik öneriler sunmayı hedefler.

YÖNTEM

Hemşirelik öğrencilerine verilecek olan şiddete yönelik eğitimin merhamet düzeyleri üzerindeki etkisini inceleyebilmek amacı randomize kontrollü olarak planlanmış ve yapılmıştır.

Evren ve örneklem seçimi: Araştırmanın evrenini Türkiye'nin doğusunda ki bir üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi 4. Sınıf öğrencileri oluştururken, örneklemine fakültenin 4. sınıf hemşirelik bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. Şiddet eğitimi alan 4. Sınıf öğrencileri deney/girişim grubunu, almayan öğrenciler ise kontrol grubunu oluşturmuştur.

Eğitim Girişimi: Araştırmada Şiddet eğitimi alan deney grubu öğrencilerine 10 haftalık bir eğitim programı uygulanarak yapılmıştır. Eğitim programı başlamadan önce araştırma hakkında bilgilendirme yapılmış ve kabul edenlerle online platformda (whatsapp) iletişim grubu oluşturulmuştur. Oluşturulan bu gruptan öğrencilerin doldurması için “Kişisel bilgi formu” ve “Merhamet ölçeği” paylaşılmış, eğitim başlamadan önce ön test olarak doldurmaları istenmiştir. Aynı şekilde eğitimi almayan araştırmaya katılmayı kabul eden, kontrol grubunda bulunan öğrencilerle de online (whatsapp) iletişim grubu oluşturulmuş ve ön test uygulanmıştır. Deney grubunda bulunan öğrencilere 10 hafta süre ile aşağıdaki eğitim

planına uygun şiddete yönelik kapsamlı bir eğitim uygulanmıştır. Eğitimin içeriğinde 3 öğretim üyesi kendi alanına uygun konu anlatımlarını, 3 avukat konuların yasal yönlerini anlatmış ve 6 sağlık çalışanı ise karşılaştıkları şiddet olaylarını anlatarak söyleşi yaparak eğitim programında yer almıştır. Bunların yanı sıra eğitim kapsamında 3 kısa film gösterimi yapılmıştır.

Hafta halinde uygulanan eğitim konuları

1. Şiddet nedir? Şiddet etiolojisi (Öğretim üyesi tarafından)
2. Çocuk ve gençlerde şiddet (Öğretim üyesi tarafından)
3. Yaşlılar ve engellilerde şiddet (Öğretim üyesi tarafından)
4. Dezavantajlı gruplarda şiddette yasal yönler (Alanında uzman bir avukat tarafından)
5. Kadına yönelik şiddet (Öğretim üyesi tarafından)
6. Kadına yönelik şiddette yasal yönler (Alanında uzman bir avukat tarafından)
7. Mobbing (Öğretim üyesi tarafından)
8. Sağlık çalışanları ile şiddet söyleşisi (6 hemşirenin katılımı ile)
9. Mobbingde yasal yönler (Alanında uzman bir avukat tarafından)
10. Şiddetin önlenmesinde bireysel ve toplumsal önlemler (Öğretim üyesi tarafından)

10 haftalık eğitim sonrasında deney ve kontrol grubundaki öğrencilerle yine online platform aracılığı ile “Kişisel bilgi formu” ve “Merhamet ölçeği” paylaşılmış ve son test uygulanmıştır.

Veri toplama araçları:

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklerinin belirlenmesi amacıyla, araştırmacılar tarafından literatür taramaları ile oluşturulmuştur.

Merhamet Ölçeği (MÖ): Pommier tarafından 2011 yılında geliştirilmiştir. Bu ölçek ilişki kesme, bilinçli farkındalık, bağılantısızlık, paylaşımların bilincinde olma, sevecenlik ve umursamazlık olmak üzere altı alt boyuttan oluşmaktadır. Beşli likert tipi olan ölçek 24 maddeden oluşmaktadır. Ölçek için altı boyutun varlığı doğrulayıcı faktör analizi ile doğrulanmıştır. Ölçeğin alt boyutunda ter alan sorular şu şekildedir: Sevecenlik: 6., 8., 16. ve 24.; Umursamazlık: 2., 12., 14. ve 18. (Tersten Puanlama); Paylaşımların Bilincinde Olma: 11., 15., 17. ve 20.; Bağılantısızlık: 3., 5., 10. ve 22.

(Tersten Puanlama); Bilinçli farkındalık: 4., 9., 13. ve 21.; İlişki Kesme: 1., 7., 19. Ve 23. (Tersten Puanlama) sorulardan oluşmaktadır. Toplam Merhamet puanı için tersten puanlama yapılan alt boyutları puanladıktan sonra tüm alt boyutların toplamını alınır. Alt boyutları ayrı ayrı puanlamak gerektiği durumlarda tersten puanlama yapılmaz. Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması Akdeniz ve Deniz (2021) tarafından yapılmış olup Cronbach Alfa değeri .850 olarak belirlenmiştir.

Verilerin analizi: Çalışmanın veri çözümleme aşamasında tanımlayıcı istatistikler için sayı, ortalama ve yüzde kullanılmıştır. Farkların aranmasında ise ANCOVA (kovaryans analizi) kullanılmıştır. ANCOVA öncesi ANCOVA testine ilişkin varsayımlar kontrol edilmiştir. ANCOVA testi ön koşullarından biri olan normallik varsayımı Shapiro-Wilk testi ile sınanmış ve normal dağılımın tüm alt gruplardaki bağımlı değişken dağılımları için sağlanmıştır ($p > 0.05$). İkinci ön koşul olarak tüm alt gruplara ait varyansların homojenliği Levene's Test of Equality of Error Variances ile test edilmiş ve anlamlılık için $p > 0.05$ baz alınmıştır. Levene's testi sonucuna göre $p > .05$ şartı sağlanmıştır. ANCOVA için üçüncü ön koşul olarak ortak değişken (ön test) ile bağımlı değişken (son test) arasında anlamlı doğrusal ilişki olmasıdır. ANCOVA için dördüncü önkoşul olarak ortak değişken (ön test) ile bağımsız değişken (grup) ilişkisinin olmaması gerekmektedir. Yapılan Pearson korelasyon analizine göre ortak değişken ile bağımsız değişken arasındaki ilişkinin anlamsız olduğu belirlenmiştir ($r = .028$; $p > .05$).

Bir diğer ön koşul olan regresyon doğrularının homojenliğinin sağlanabilmesi için ortak değişken ile bağımsız değişken ortak etkisinin anlamsız olması gerekmektedir. Yapılan regresyon analizi sonuçlarına göre $p > .05$ olduğundan regresyon doğrularının homojenliği ön şartının sağlandığı anlaşılmıştır. Bu bulguya göre hem deney hem de kontrol grubunda ön test ile son test puanlarının değişimi birbirine benzerdir. Bu bulgular doğrultusunda veri setinin ANCOVA analizi yapmak için gerekli ön koşulları sağladığı belirlenmiştir. Buna dayanarak bu çalışmanın hipotezi şu şekilde oluşturulmuştur.

H_0 = Deney ve kontrol gruplarının ön test puanlarına göre düzeltilmiş son test ortalamaları aynıdır ($P > 0.05$ ise H_0 = Kabul; $p < 0.05$ ise H_0 = Red)

BULGULAR

Araştırma kapsamına alınan deney ve kontrol grubunda bulunan 67 kişinin (43 deney+24 kontrol) %85,1'ini kadınlar oluşturmaktadır. %77,6'sı çekirdek ailede yaşamakta, %76,1'inin annesi, %50,7'sinin babası

ilk ve ortaöğretim mezunu ve son olarak %83,6'sının gelirinin giderine denk olduğu bulunmuştur.

Tablo 1. Deney ve kontrol gruplarının sosyodemografik dağılımları

		Deney grubu		Kontrol grubu		Toplam	
		n	%	n	%	n	%
Cinsiyet	Kadın	38	66,7	19	33,3	57	85,1
	Erkek	5	50,0	5	50,0	10	14,9
	Toplam	43	64,2	24	35,8	67	100
Aile yapısı	Çekirdek aile	33	63,5	19	36,5	52	77,6
	Geniş aile	10	66,7	5	33,3	15	22,4
	Toplam	43	64,2	24	35,8	67	100
Anne eğitim	İlk ve Orta öğretim	29	56,9	22	43,1	51	76,1
	Lise	7	100	0	0	7	10,4
	Üniversite ve üzeri	7	77,8	2	22,8	9	13,4
	Toplam	43	64,2	24	35,8	67	100
Baba eğitim	İlk ve Orta öğretim	20	58,8	14	41,2	34	50,7
	Lise	7	77,8	2	22,2	9	13,4
	Üniversite ve üzeri	16	66,7	8	33,3	24	35,8
	Toplam	43	64,2	24	35,8	67	100
Gelir düzeyi	Gelir<Gider	5	62,5	3	37,5	8	,9
	Gelir=Gider	35	62,5	21	37,5	56	83,6
	Gelir>Gider	3	100	0	0	3	4,5
	Toplam	43	64,2	24	35,8	67	100

Eğitim öncesi ve sonrasında öğrencilerin şiddete yönelik bazı düşünceleri aşağıda aktarılmıştır. Eğitimden önce %85,1'i şiddetin engellenebileceğine inanırken bu oran eğitim sonrasında %68,7'ye düşmüştür. %25,4'ü daha önce fiziksel şiddet, %32,8'i ise daha önce psikolojik şiddet uyguladığını ifade etmiştir. Eğitim sonrasında ise %31,3'ü fiziksel şiddet uyguladığını %35,8'i psikolojik şiddet uyguladığını ifade etmiştir. %38,8'i daha önce fiziksel şiddete maruz kaldığını, %67,2'si ise daha önce psikolojik şiddete maruz kaldığını ifade etmiştir. Eğitim sonrasında ise %44,8'i fiziksel şiddete maruz kaldığını %62,7'si psikolojik şiddete maruz kaldığını ifade etmiştir. Son olarak eğitimden önce %85,1'i daha önce birebir şiddete şahit olmuş ve bu oran eğitim sonrasında %82,1'e düşmüştür.

Tablo 2. Eğitim öncesi ve sonrası katılımcıların bazı düşüncelerinin yüzdelik dağılımları

Değişkenler		Eğitim öncesi		Eğitim Sonrası	
		n	%	n	%
Şiddetin engellenebileceğine inanma durumu	Evet	57	85,1	46	68,7
	Hayır	10	14,9	21	31,3
Daha önce fiziksel şiddet uygulama durumu	Evet	17	25,4	21	31,3
	Hayır	50	74,6	46	68,7
Daha önce psikolojik şiddet uygulama durumu	Evet	22	32,8	24	35,8
	Hayır	45	67,2	43	64,2
Daha önce fiziksel şiddete maruz kalma durumu	Evet	26	38,8	30	44,8
	Hayır	41	61,2	37	55,2
Daha önce psikolojik şiddete maruz kalma durumu	Evet	45	67,2	42	62,7
	Hayır	22	32,8	25	37,3
Daha önce şiddetin herhangi birine birebir şahit olma durumu	Evet	57	85,1	55	82,1
	Hayır	10	14,9	12	17,9

Deney ve kontrol gruplarının ön test puanlarına göre düzeltilmiş son test ortalamaları incelendiğinde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir $F(1,63)=.009$; $P=.923$; $\eta^2=.000$; H_0 =Kabul. Bu bulgu deney ve kontrol gruplarının ön test puanları aynı noktadan başladığında son test puan ortalamaları arasında istatistiksel bir farklılık olmayacağı anlamına gelmektedir. Öğrencilere verilen şiddet eğitimi öğrencilerin merhamet düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı bir değişime yol açmamıştır.

Tablo 3. Deney ve kontrol gruplarının ön test puanlarına göre düzeltilmiş son test ortalamaları aynıdır (ANCOVA analizi)

	Kareler özeti	df	X	F	Anlamlılık	η^2 (Kısmi Eta kare)
Düzeltilmiş model	204.341	2	102.171	4.818	.011	.133
Merhamet ön test	203.094	1	203.094	203.094	.003	.132
Grup	.200	1	.200	.009	.923	.000
Hata	1335.977	33	21.206			
Toplam	340667.000	66				
Düzeltilmiş toplam	1540.318	65				

TARTIŞMA

Şiddet, her yaştan, kültürden ve dünyanın her yerinde karşılaşılan önemli bir toplumsal sorundur. Son yıllarda şiddet konusuna ilişkin uzmanların artan bir ilgisi vardır. Bunun nedeninin ise içinde bulunduğumuz yaşam şartlarının giderek zorlaşması, değerlerin yozlaşması, ben nesli ve narsizimin artmasıyla birlikte zorbalık, şiddet, suç, duyarsızlık, taciz, istismar gibi önemli sorunlarında toplumda giderek yaygınlaştığı belirtilmektedir (Twenge ve Campbell, 2010). Toplumda, ailede, okulda, işyerinde, ekranlarda ve sağlık kurumlarında bir şekilde şiddetle karşılaşmak oldukça günceldir (Nas ve Kardaş 2022).

Toplumlar şiddeti azaltmaya yönelik çeşitli girişimler uygulamaktadır ve bu girişimler başta genç nesil olmak üzere toplumun tüm üyelerini içermektedir. Şiddeti azaltmaya yönelik neler yapılmakta sorusunun cevabı olarak cezalandırmalar, yaptırımlar ve şiddete yönelik bilgilendirmelerle farkındalık oluşturulması sayılabilecek ilk başlıklardır. İleri düzey uygulamalarda uzman psikiyatri çalışanları ile terapiye yönelik girişimler bulunmaktadır ki oldukça olumlu sonuçlarla da karşılaşılmaktadır. Ancak uygulanan cezalar bazen sadece davranışı geciktirmekte, bazen devlete ciddi bir maddi yük oluşturmakta, bazen de buna kanunlar izin vermemektedir. Terapiler ele alındığında ise terapiye ihtiyacı olan çok büyük bir kitle, terapiyi uygulayabilecek kitleye oranla çok büyük kalabilmektedir. Dolayısı ile iş yükü açısından pek olası değildir. Tüm bu nedenlerle en kolay ve ulaşılan insan sayısı en fazla genel toplum içinde uygulanan çeşitli şiddet eğitimlerine dikkat çekmektedir. Çok yoğun şiddet eğitimi kişinin duyarsızlaştırarak merhamet duygusundan uzaklaşabileceği sorusunu akla getirmektedir. Terazinin

diğer kefesinde bulunan merhamet duygusunun gelişimi daha çocukluk dönemine dayanmaktadır. Fakat zaman içerisinde insanlar değişebilmekte ve merhamet duygusu gelişebilmektedir. Özellikle farkındalık temelli özşefkat eğitimlerinde merhamet duygusunun da geliştiği görülebilmektedir (Nas ve Kardaş 2022, Watts ve ark., 2021, Kılıç ve ark 2024). Acıyı hafifletmek için kişinin kendisinin duygusal ihtiyaçlarını karşılamasına teşvik eden özşefkat duygusu ve başkalarının duygusal ihtiyaçlarını karşılamasına teşvik eden merhamet duygusu doğası gereği bu zararlı olan saldırganlık ve şiddet gibi sosyal normlara meydan okur (Germer ve Neff, 2013). Aslında basit bir denklemle şiddet azaldıkça merhamet artmakta ya da merhametin artmasıyla şiddet azalmakta denilebilir.

Bu soruların cevaplarının verilebilmesi için yapılan bu araştırmada ayrıntılı şiddet eğitimi uygulanmış ve merhamet düzeyi ölçülmeye çalışılmıştır. 10 hafta süresince alanında uzman kişiler tarafından verilen kapsamlı bir şiddet eğitimi sonrasında katılımcıların merhamet düzeylerinin değişmediği bulunmuştur ($p>0,05$). Bu durum bize bireylerin şiddet hakkında daha bilgili ama daha mekanik bir hale geldiklerini düşündürmektedir. Aktarılan vaka örnekleri, söyleşi ile empati aracılığı ile merhametin değişiklik gösterebileceği beklenirken aynı kalması şaşırtıcı olmuştur. Araştırmada eğitim içeriğinde merhamet duygusunun gelişimini destekleyecek bilgiler sunulmuştur. Ancak öz şefkat gelişimini destekleyecek yapılandırılmış nitelikte bir eğitim verilmemiştir. Alan yazındaki merhamet duygusunun gelişimini destekleyen çalışmalarda verilen eğitimlerin doğrudan şefkatli yaşamı destekler nitelikte olmasından dolayı sonuçları etkilediği düşünülmektedir (Nas ve Kardaş 2022, Watts ve ark., 2021, Kılıç ve ark. 2024; Anggasta ve Dharswani, 2023; Seekis ve ark. 2023; Randhawa ark Vella-Brodrick, 2025). Ülkemizde bire bir şiddete yönelik bir eğitim programını verildiği sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır (Özdemir ve Ertekin Pınar, 2024, Bahadır Yılmaz ve Yüksel, 2023). Bu çalışmalarda da şiddet eğitiminin şiddete etkisi (Özdemir ve Ertekin Pınar, 2024; Bahadır Yılmaz ve Yüksel, 2023) ya da merhamet eğitiminin şiddete etkisi (Nas ve Kardaş 2022) incelenmiştir. Ancak literatürde farklı psikoeğitim ve farkındalık eğitimleri ile öfke kontrolü, saldırganlık ya da olumsuz duygularla başa çıkma stratejileri, duygu yönetimi ya da olumlu duygu, düşünce ve becerilerin geliştirilmesine, çatışma-problem çözmeye yönelik eğitimlerin tasarlandığı çalışmalarda şiddet ve merhametin değerlendirildiği yayınlar vardır (Choi ve Ahn, 2021; Şahin Altun ve Ekinci, 2015; Can Gürkan 2020; Erenoğlu ve Can, 2020; Tokur Kesgin ve Hançer, 2023; Uysal ve Bayık Temel, 2009). Bu çalışma sonuçlarının ise karışık olduğu dikkat çekmektedir. Ayrıca verilecek eğitimlerin davranış geliştirmeye yönelik olması da daha etkili olabilir. Şiddet konusunda çeşitli

kaynaklarda duyarsızlaşma dediğimiz bir kavrama değinilmiştir. Kişi bir durumla çok fazla karşılaşınca o durumun artık kanıksanması, sıradanlaşması ve normalleşmesi şeklinde ifade edilebilir. Uygulamanın yapıldığı bu grupta da bu durumun geliştiği ve bu nedenle tüm topluma kolaylıkla uygulanacak başka yöntemlerin bulunması gerektiği kanaatindeyiz.

Türkiye’de eğitim sistemi içerisinde birçok yükseköğretim kurumunda şiddete yönelik dersler bulunmaktadır. Özellikle sağlık alanında çalışan bireylerde şiddete yönelik bilgilendirmelerin ağırlıklı bulunduğu bölümlerdir. Çünkü şiddeti tanımak ve sonrasında ona müdahaleye yapmak için öncelikle şiddeti tanımalıdır. Ancak hem hastane ortamı nedeni ile hem de sosyal ortamda yoğun bir şekilde şiddetle karşılaşan sağlık çalışanı adayların bir yandan duyarsızlaşması bir yandan daha merhametsiz olması mümkün mü? Öğrencilerinde duyarsızlaşarak daha mekanik oldukları düşünülebilir mi? Merhamet duygusu nasıl daha fazla geliştirilebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak, verilen şiddet eğitimi öğrencilerin merhamet duygusunda herhangi bir değişikliğe yol açmamıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda, toplumda şiddet konusunda farkındalık yaratmaya yönelik çalışmaların olumlu duygu, düşünce ve davranışları geliştirmeye yönelik daha fazla yapılandırılmış çalışmaların planlanması ve uygulanması önerilmektedir. Bu çalışmalarda çalışma popülasyonuna özgü beklentiler ve sonuçlar ele alınarak girişimlerin tasarlanması önerilmektedir.

Kaynaklar

- Sur, H. (2021). Sağlık hizmetlerinde bitmek bilmeyen şiddet üzerine usandırıcı bir yazı. https://www.medipol.edu.tr/sites/default/files/document/sd_57-10-13.pdf Tarih 15.10.2025
- Akdeniz, S., & Deniz, M. E. (2016). Merhamet ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 4(1), 50-61.
- Anggasta, & Amaldeep Dharswani. (2023). Exploring the Impact of Self-Compassion on Adolescent Psychological Well-Being: Insights and Interventions. *Acta Psychologia*, 2(2), 34–39. Retrieved from <https://psychologia.pelnus.ac.id/index.php/Psychologia/article/view/34>
- Bahadır Yılmaz, E., & Yüksel A. (2023). The effect of violence against women education on nursing students' attitudes towards violence, professional attitudes and recognition of the symptoms of violence: Quasi-experimental study. *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences*, 15(2), 508-516. <https://doi.org.10.5336/nurses.2022-94829>
- Boellinghaus, I., Jones, F. W., & Hutton, J. (2013). Cultivating self-care and compassion in psychological therapists in training: The experience of practicing loving-kindness meditation. *Training and Education in Professional Psychology*, 7(4), 267–277. <https://doi.org/10.1037/a0033092>
- Can Gürkan, O. (2020). The effect of a domestic violence course on nursing students' recognition of violence symptoms against women and their attitudes toward violence. *Journal of Psychiatric Nursing*, 11(1), 57–63. <https://doi.org.10.14744/phd.2019.82712>
- Choi H-G., & Ahn, S.H. (2021). Effects of a conflict resolution training program on nursing students: A quasi-experimental study based on the situated learning theory. *Nurse Education Today*, 103, 104951. <https://doi.org.10.1016/j.nedt.2021.104951>
- Demirtaş, K. (2024). Yetişkinlerin olumlu çocukluk yaşantılarının merhamet ve saldırganlık düzeyleri üzerindeki etkisi (Yüksek lisans tezi). Topkapı Üniversitesi.
- Erenoğlu, R., & Can, R. (2020). The attitudes of nursing students towards violence against women and occupational role in violence and affecting factors. *Van Journal of Health Sciences*, 13(2), 31–40
- Germer, C. K., & Neff, K. D. (2013). Self-Compassion in Clinical Practice. *Journal of Clinical Psychology*, 69(8), 856–867. <https://doi.org/10.1002/jclp.22021>
- Goleman D., Yüksel B. S., . (2003). Duygusal zeka neden IQ'dan daha önemlidir. İstanbul: Varlık.
- Kılıç, D., Tosun Taşar, P., & Cengiz, M. (2024). The effect of mindfulness-based compassionate living training for informal caregivers of palliative inpa-

- tients on burnout and caregiving burden: a randomized controlled trial. *Health education research*, 39(4), 313–322. <https://doi.org/10.1093/her/cyae005>
- Nas, E. & Kardaş, F. (2022). Merhamet Eğitimi ve Eğitimde Merhamet . *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 11(1), 316-340. Retrieved from <http://www.itobiad.com/tr/pub/issue/68190/894028>
- Özdemir, S., & Ertekin Pınar, Ş. (2024). The effect of education given to university students on attitude towards violence against women conflict and awareness levels. *Kırşehir Ahi Evran University Journal of Health Sciences*, 8(2), 130-156.
- Pommier, E. A. (2011). The compassion scale. *Dissertation Abstracts International Section A: Humanities and Social Sciences*, 72, 1174.
- Randhawa, A. K., & Vella-Brodrick, D. A. (2025). Online self-compassion interventions and wellbeing outcomes: A systematic review of RCTs. *Mindfulness*, 16(7), 1795–1820. <https://doi.org/10.1007/s12671-025-02606-8>
- Seekis, V., Farrell, L. ve Zimmer-Gembeck, M. (2023). Erken ergenlik dönemindeki çocuklarda refahı artırmak için sınıf tabanlı bir öz şefkat müdahalesi pilot çalışması. *Explore*, 19 (2), 267-270.
- Şahin Altun, O, & Ekinci, M. (2015). The effect of conflict resolution training on the conflict resolution skills of nursing students. *Journal of Psychiatric Nursing*, 6(3), 105–113. <https://doi.org.10.5505/phd.2015.63856>
- Tokur Kesgin, M., & Hançer Tok, H. (2023). The impact of drama education and in-class education on nursing students' attitudes toward violence against women: A randomized controlled study. *Nurse Education Today*, 125, 105779. <https://doi.org.10.1016/j.nedt.2023.105779>
- Twenge, J., Campbell, S., Hoffman, B. and Lance, C. (2010) Generational Differences in Work Values: Leisure and Extrinsic Values Increasing, Social and Intrinsic Values Decreasing. *Journal of Management*, 36, 1117-1142. <https://doi.org/10.1177/0149206309352246>
- Uysal, A., & Bayık Temel, A. (2009). The effect of the education program against violence on students' conflict resolution, tendency to violence and violent behavior. *Journal of Anatolia Nursing and Health Sciences*, 12(1), 20–30.
- Watts, K. J., O'Connor, M., Johnson, C. E., Breen, L. J., Kane, R. T., Choules, K., ... & Yuen, K. (2021). Mindfulness-based compassion training for health professionals providing end-of-life care: Impact, feasibility, and acceptability. *Journal of Palliative Medicine*, 24(9), 1364-1374.
- Sargın, N. (2020). Eğitim hayatında şiddet ve şiddeti önleyici çalışmalar ve sorumluluklar. *İslam Medeniyeti Dergisi*, 6(45), 69-80.

- Bacıoğlu, S. D. (2014). Şiddet ve saldırganlığın azaltılmasında önleme ve müdahale programlarının etkililiği: Meta analiz çalışması. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 5(42).
- Serin, H., Serin, S., Bakacak, M., & Ölmez, S. (2015). Sağlık Çalışanlarına Yönelik Şiddet. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 24(3), 109-113.
- Davran, M., Elpeze Ergeç, N., Yarpuz Bozdoğan, N., Karacan, O., Veziroğlu Biçer, P. Ü. R. E. N., & Leventeli İkikardeş, M. (2022). Kadına Yönelik Şiddeti Önlemede Eğitimin Önemi: Adana Örneği. *JSHSR*, 9(90).

